

Teresa Myjak*

Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Sączu

Motywacja do nauki i jej kształtowanie w świetle zrealizowanych badań

KEYWORDS

motivation to learn, factor
shaping motivation

ABSTRACT

Teresa Myjak, *Motywacja do nauki i jej kształtowanie w świetle zrealizowanych badań* [Motivation to learn and its shaping in the light of completed research]. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja* nr 1(23) 2023, Poznań 2023, pp. 115–126, Adam Mickiewicz University Press. ISSN (Online) 2719-2717, ISSN (Print) 2300-0422. <https://doi.org/10.14746/kse.2023.23.1.9>

The aim of the publication is to check whether women and men, pupils and students, differ in their understanding of motivation to learn and the reasons for shaping it. The research problem was formulated in the form of questions: how is “motivation to learn” understood? and what factors shape this motivation? Two research methods were used: literature analysis and one-dimensional analysis, which was used to describe data. The presentation of the results is a quantitative summary of the answers obtained. As a research tool, an original questionnaire was used. The considerations were focused on two issues: understanding the concept of “motivation to learn” and factors shaping motivation to learn. An intersex and intergroup analysis of the obtained research results was carried out. The results of the research procedure made it possible to isolate factors showing that motivation to learn is understood by the respondents mainly as: (1) willingness to learn depending on the ability of this action to satisfy a specific need, and: (2) a positive way of perceiving oneself as a person developing and independent in action. In shaping the motivation to learn, it is important to: (1) be interested in learning and engage in the implementation of

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-3933>.

the set goals, and: (2) the belief that thanks to science you can achieve various benefits. Empirical research has led to the general conclusion that it would be better to focus on building motivation to learn, as this can be a key factor in achieving the expected results. Activities undertaken in this direction should be comprehensive, adapted to specific conditions.

Wprowadzenie

Problematyka motywacji indywidualnej ma charakter interdyscyplinarny. Szczególnie dużo uwagi poświęca się jej w literaturze, ponieważ motywacja wewnętrzna do realizacji wyznaczonych celów decyduje o skuteczności i efektywności działania. Motywacja do nauki różnie może być postrzegana, jako: wykonywanie nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności, chęć uczenia się uzależniona od możliwości zaspokojenia przez to działanie konkretnej potrzeby, dążenie do niezależności w działaniu i wykonywaniu zadań oraz potwierdzeniu swojej przydatności i wartości, pozytywny sposób postrzegania siebie jako osoby rozwijającej się i niezależnej w działaniu, pozytywna zmiana postaw wobec nauki i swojego zachowania się czy też właściwe wykonywanie wyznaczonych zadań. O skutecznym nauczaniu decyduje wewnętrzna motywacja jednostki do nauki. Żeby efekty nauki online były widoczne, uczeń czy student sam musi chcieć się uczyć i dążyć do osiągnięcia wyznaczonych celów. W przeciwnym razie, jeżeli dana osoba nie będzie chciała nauczyć się czegoś konkretnego – nie będzie możliwe trwałe opanowanie i stosowanie nabytej wiedzy czy umiejętności, pomimo wykorzystania najlepszych metod i narzędzi w procesie uczenia się.

W kontekście podjętego tematu nie mniej ważne jest pobudzanie i kształtowanie uczniowskiej i studenckiej motywacji do osiągania celów związanych z nauczaniem. W procesie kształtowania motywacji do nauki ważnymi elementami mogą okazać się np.: zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów, przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści, uczenie się z powodu osobistych przekonań i zainteresowań, podejmowanie wewnętrznej aktywności do ciągłego uczenia się lub chęć doskonalenia się i wykorzystanie własnych uzdolnień.

W publikacji wykorzystano materiał wtórny zgromadzony w wyniku studiów literatury przedmiotu, a także materiał pierwotny uzyskany w związku z przeprowadzonymi badaniami empirycznymi. Określono dwie hipotezy te-

oretyczne, z których jedna zakładała, że: motywacja do nauki jest rozumiana jako wykonywanie nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności. W drugiej natomiast przyjęto, że czynnikiem kształtującym motywację do nauki jest przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści. Opisane zagadnienia wpisują się w dyskusję na temat rozumienia motywacji (chęci) do nauki oraz kształtowania motywacji do nauki wśród młodzieży.

Kształtowanie motywacji jednostki do nauki

Ważnym czynnikiem wpływającym na indywidualne działania jednostki i je wyznaczającym jest motywacja (Pocztowski i Miś, 2000, s. 56). Motywacja dotyczy energii, kierunku oraz wytrwałości, a więc wszystkich aspektów aktywności i intencji człowieka (Ryan i Deci, 2000, s. 69). Jest zagadnieniem istotnym nie tylko dlatego, że stanowi wewnętrzną formę aktywności człowieka, lecz również dlatego, że człowiek motywowany wewnątrz wchodzi w interakcje z innymi, dzięki czemu osiąga różne korzyści (Myjak, 2011, s. 30). W stosunku do nauki motywacja dotyczy subiektywnych doznań ucznia, jego chęci angażowania się i czynności uczenia się (Cywińska, 2012, s. 155). Wiele argumentów przemawia za tym, by oddziaływania motywacyjne zmierzały w kierunku ukształtowania wewnętrznej motywacji do uczenia się, jednakże proces ten jest zdeterminowany wieloma czynnikami, które utrudniają jego przebieg (Tołwińska, 2009, s. 198). Indywidualny poziom motywacji osiągnięć rozwija się w okresie dzieciństwa aż do czasu uformowania tożsamości, co ma miejsce zwykle najpóźniej w 20 roku życia (Lipowska, 2012, s. 45).

Celem budowania motywacji jest ukształtowanie takiego zachowania, które przyniesie jednostce największe korzyści (Tohidi i Jabbari, 2012, s. 820). W odniesieniu do motywacji uczenia się dana osoba sama, subiektywnie ocenia użyteczność swojej aktywności, nadaje jej sens i ją wartościuje. Podejmuje działanie, jeżeli uzna, że jest w stanie osiągnąć wyznaczony cel, a nagroda warta jest wysiłku (Tołwińska, 2009, s. 198). Małgorzata Głowska-Sołdatow (2010, s. 422) uważa, że motywacja wewnętrzna, która organizuje aktywność jednostki ze względu na wybrany problem/czynność, niesie ze sobą możliwość wyboru działania. Wskutek tego jednostka podejmuje samodzielnie działanie. Zdaniem autorki efekty działania mają znaczenie drugorzędne, a motywacja powinna być instrumentem wykorzystywanym przez nauczyciela w pracy z uczniem (czy studentem), gdyż czynności podejmowane autonomicznie wywołują w uczniu (studencie) takie stany, jak:

ciekawość poznawcza, zainteresowanie, radość, satysfakcja. Tego typu emocje są typowe dla jednostki i zwykle towarzyszą podejmowanej przez nią aktywności. Co więcej, motywy pobudzają celową działalność człowieka, a pozytywny stosunek do nauki wzmacnia wykonywanie zadań.

W tabeli 1 zamieszczono kilka inspiracji odnoszących się do kształtowania motywacji dzieci do uczenia się. Punktem wyjścia jest wyznaczenie jasnych i sprecyzowanych celów do realizacji. Pożądanym działaniem jest także udzielenie konstruktywnej informacji zwrotnej (pozytywnej i/lub negatywnej) po to, aby stymulować motywację jednostki. Nie mniej istotne jest również stosowanie pochwał i zróżnicowanych nagród za właściwe postawy oraz zachowania. Kształtowaniu motywacji może też służyć przykład osoby znaczącej, z którą jednostka może się utożsamiać. Każdej z tych aktywności powinno towarzyszyć skuteczne komunikowanie się interpersonalne, które będzie sprzyjać motywacji do nauki.

Tabela 1

Kształtowanie motywacji dzieci do uczenia się

Wyszczególnienie	Charakterystyka
Uświadamianie celu	Cele muszą być jasne oraz konkretne, ponieważ tylko takie nadają kierunek. Cele zbyt ogólne i niejasne nie mogą natomiast wyznaczać kierunku, a przez to nie dają energii do działań. Inną kwestią jest także uświadamianie, że cele są możliwe do osiągnięcia
Dostarczanie informacji zwrotnych	Informacje o tym, jak oceniane są działania ucznia czy studenta, jego postępy stanowią istotny element procesu stymulowania motywacji. Informacje takie powinny być częste oraz odnosić się do konkretnych zachowań, zarówno pozytywnych, jak i tych wymagających zmiany
Nagradzanie	Osoby, które mają wysoki poziom wewnętrznej motywacji, potrzebują także zewnętrznych zachęt. Mogą to być różnego rodzaju nagrody, pochwały czy wyróżnienia
Własny przykład	Zasadniczym instrumentem motywacyjnym jest przykład osoby znaczącej, np. kogoś z rodziny, grupy rówieśniczej, czy innej społeczności. Ponieważ uczenie się jest procesem aktywnym, trwającym nieustannie, jednostka wynosi z domu określone nawyki oraz potrzeby, które dotyczą również czynności uczenia się
Komunikowanie się	Sposób komunikowania się, rodzaje informacji oraz ewentualne bariery komunikacyjne kształtują motywację. Komunikacja sprzyjająca motywowaniu charakteryzuje się głównie możliwością zadawania pytań oraz wyrażania opinii przez obydwie strony uczestniczące w procesie uczenia się (np. nauczyciela i ucznia lub wykładowcę i studenta)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zamieszczonych w: Tołwińska, 2009, s. 200–202.

Na marginesie można dodać, że w trakcie kształtowania motywacji do nauki uczący się muszą mieć zapewnione warunki do wypełniania obowiązków i sku-

tecznego uczenia się, np. w trakcie nauki zdalnej – odpowiedni sprzęt komputerowy i połączenie internetowe (Gołębiewska-Wesołowska, 2021, s. 247), zwłaszcza że dla młodych osób Internet jest centralnym ośrodkiem wiedzy (Wnuk, 2021, s. 287). Zauważyć też trzeba, że trudności natury technicznej obciążają uczniów, studentów czy nauczycieli (Porzucek-Miśkiewicz, 2021, s. 142). Dodatkowo brak szkolenia związanego z cyfryzacją przestrzeni edukacyjnej czy niewielkie przygotowanie w dostosowaniu się do „nowej normalności” również może rodzić problemy w nauczaniu zdalnym (Murphy, 2022). Jednak mimo zróżnicowanego dostępu do sprzętu i narzędzi zdalna edukacja okazała się bezpiecznym sposobem kontynuowania nauki w warunkach obostrzeń epidemicznych (Stawiak-Ososińska, 2021, s. 163), chociaż spowodowała pogłębienie dysproporcji w jakości kształcenia (Pauluk, 2021, s. 41). Pomijając ten fakt, edukacja wspierana przez elektroniczne środki dydaktyczne staje się ważnym i niejednokrotnie koniecznym warunkiem efektywności nauczania (Cęcelek, 2016, s. 43).

Zasadne jest zatem prowadzenie badań w obszarze motywacji do nauki i czynników ją kształtujących. Prowadzenie badań generujących rzetelną, opartą na empirii wiedzę, która może stać się podstawą naukową dla praktyki pedagogicznej, jest niezwykle istotne w celu poprawy motywacji uczenia się i nauczania (Pintrich, 2003, s. 683).

Metodologiczne aspekty zrealizowanych badań

Zamierzeniem autorki niniejszego opracowania było poznanie, jak badana młodzież rozumie motywację do nauki, oraz ustalenie czynników kształtujących motywację do nauki. Zważywszy na cel poznawczy badania, problem badawczy sformułowano w postaci dwóch pytań:

- jak rozumiane jest pojęcie *motywacja do nauki*?
- jakie czynniki kształtują motywację do nauki?

W odpowiedzi na postawione pytania badawcze określono dwie hipotezy teoretyczne o następującym brzmieniu:

- motywacja do nauki jest rozumiana jako wykonywanie nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności;
- czynnikiem kształtującym motywację do nauki jest przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści.

Badania przeprowadzono w maju i czerwcu 2022 roku wśród celowo dobranej populacji badanych, jaką stanowili uczniowie Zespołu Szkół im. św. Kingi w Łącku (powiat nowosądecki) oraz studenci Instytutu Ekonomicznego Państwowej Wyż-

szej Szkoły Zawodowej¹ w Nowym Sączu. Zakres badań scharakteryzowano w odniesieniu do: podmiotu badań, przedmiotu badań, zasięgu i czasu prowadzenia badań (tabela 2). Ta część artykułu stanowi fragment szerszej prowadzonych badań własnych.

Tabela 2

Zakres zrealizowanych badań

Zakres	Wyszczególnienie
podmiotowy	W badaniu uczestniczyli uczniowie uczący się w systemie dziennym w technikum i uczniowie szkoły branżowej oraz studenci studiów stacjonarnych pierwszego stopnia
przedmiotowy	Badania dotyczyły rozumienia motywacji do nauki oraz czynników kształtujących tę motywację
przestrzenny	Badania zrealizowano w województwie małopolskim: w Zespole Szkół im św. Kingi w Łącku oraz w Instytucie Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu
czasowy	Proces badawczy przeprowadzono na przełomie maja i czerwca 2022 roku

Źródło: opracowanie własne.

Na 120 rozdystrybuowanych ankiet 117 zostało wypełnionych poprawnie i ta liczba stała się podstawą analizy, co stanowiło 100% próby badawczej. Odsetek kobiet uczestniczących w badaniu wynosił 58%, a mężczyzn – 42%. Analiza struktury płci pokazuje, że kobiety miały liczebną przewagę w stosunku do mężczyzn. Ze względu na przynależność do danej grupy społecznej rozkład badanej populacji okazał się stosunkowo porównywalny (zbliżony). W podziale bowiem na uczniów i studentów pierwsza grupa liczyła 49%, a druga – 51% (tabela 3). Głębsza analiza pokazuje, że w grupie uczniów kobiety stanowiły 18% ogółu badanych, a mężczyźni – 30,5%. Natomiast w odniesieniu do studentów rozkład ten kształtował się następująco: odsetek kobiet wynosił 40% ogółu badanych, a mężczyzn – 11,5%.

Tabela 3

Struktura badanych ze względu na płeć i grupę społeczną

Wyszczególnienie	Podział badanych	Odsetek wskazań (%)
Płeć	Kobiety	58
	Mężczyźni	42
Grupa społeczna	Uczniowie	49
	Studenci	51

Źródło: opracowanie własne.

¹ Aktualna nazwa uczelni brzmi: Akademia Nauk Stosowanych (zmiana od 1.10.2022 roku).

Wyniki postępowania badawczego

Tabele 4 oraz 5 zawierają rezultaty badawcze uzyskane w drodze postępowania badawczego. Należy nadmienić, że wyniki zamieszczone w tych tabelach nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej opcji odpowiedzi na zadane pytania.

Tabela 4

Rozumienie pojęcia „motywacja do nauki” w odczuciu respondentów

Wyszczególnienie	Ogółem (N = 117) (%)	Kobiety (N = 68) (%)	Mężczyźni (N = 49) (%)	Uczniowie (N = 57) (%)	Studenci (N = 60) (%)
Wykonywanie nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności	30	26	26	30	30
Chęć uczenia się uzależniona od możliwości zaspokojenia konkretnej potrzeby	47	43	51	42	52
Dążenie do niezależności w działaniu i wykonywaniu zadań oraz potwierdzenia swojej przydatności i wartości	31	28	37	33	28
Pozytywny sposób postrzegania siebie jako osoby rozwijającej się i niezależnej w działaniu	46	47	43	42	50
Właściwe wykonywanie wyznaczonych zadań	39	40	39	46	33
Pozytywna zmiana postaw wobec nauki i swojego zachowania się	26	19	39	31	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jak wynika z tabeli 4 badana młodzież motywację do nauki rozumiała przede wszystkim jako chęć uczenia się zależną od możliwości zaspokojenia konkretnej potrzeby, a także jako pozytywny sposób postrzegania siebie jako osoby rozwijającej się i niezależnej w działaniu. Takie stanowisko zajęła niemal połowa ogółu badanej populacji. Analiza międzyplciowa pokazuje, że kobiety jednak inaczej patrzą na motywację do nauki niż mężczyźni. Wśród kobiet najwięcej wskazało na pozytywny sposób postrzegania siebie jako osoby rozwijającej się i niezależnej w działaniu (47%), podczas gdy wśród mężczyzn ta opcja odpowiedzi zajęła

drugie miejsce. W podziale na płeć największe rozbieżności w rozumieniu motywacji do nauki zaobserwowano w przypadku określenia: *pozytywna zmiana postaw wobec nauki i swojego zachowania się*. O wiele większy procent wśród mężczyzn postrzegał motywację do nauki w taki właśnie sposób w porównaniu z kobietami. Rozbieżności dostrzeżono także podczas analizy międzygrupowej. Uwzględnienie struktury społecznej, czyli podziału na uczniów i studentów, pozwoliło zaobserwować, że wśród uczniów 46% na pierwszym miejscu postawiło chęć właściwego wykonywania wyznaczonych zadań, podczas gdy wśród studentów co trzeci z nich wskazał na taką opcję odpowiedzi. Największe rozbieżności w rozumieniu motywacji do nauki w przypadku uczniów i studentów zaobserwowano właśnie w odniesieniu do wyżej wskazanego określenia motywacji do nauki (różnica wynosiła 13%). Natomiast pełna zgodność wystąpiła w przypadku motywacji rozumianej jako *wykonywanie nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności* (dokładnie po 30% wskazań). Taka zależność miała miejsce również w przypadku kobiet i mężczyzn (dokładnie po 26% wskazań). Największe rozbieżności wśród badanych kobiet i mężczyzn zaobserwowano w przypadku określenia: *pozytywna zmiana postaw wobec nauki i swojego zachowania się* (różnica wyniosła 20%). *Dążenie do niezależności w działaniu i wykonywaniu zadań oraz potwierdzenia swojej przydatności i wartości* jako formę motywacji do nauki wskazało dokładnie po 28% ankietowanych kobiet i studentów.

Tabela 5

Ważne kwestie (czynniki) w kształtowaniu motywacji do nauki

Wyszczególnienie	Ogółem (N = 117) (%)	Kobiety (N = 68) (%)	Mężczyźni (N = 49) (%)	Uczniowie (N = 57) (%)	Studenci (N = 60) (%)
Zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów	49	53	37	47	50
Przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści	45	44	45	40	50
Uczenie się z powodu osobistych przekonań i zainteresowań	44	43	41	33	55
Podjęcie wewnętrznej aktywności do ciągłego uczenia się	26	16	35	33	18
Chęć doskonalenia się i wykorzystanie własnych uzdolnień	43	43	43	42	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Istotne jest nie tylko postrzeganie motywacji do nauki, ale też zbadanie, jakie czynniki ją kształtują. Ogólnie co drugi badany (tabela 5) wskazał na zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów. Jeśli brać pod uwagę strukturę płci w podziale na kobiety i mężczyzn, identyczna frakcja odpowiedzi wśród badanych miała miejsce w przypadku chęci doskonalenia się i wykorzystania własnych uzdolnień (dokładnie po 43% wskazań). Podobny, choć nie identyczny związek zaobserwowano w stosunku do stwierdzenia, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści. Natomiast spore zróżnicowanie stanowisk nastąpiły w kwestii zainteresowania nauką i zaangażowania się w realizację wyznaczonych celów. Znacznie więcej wśród badanych kobiet opowiedziało się za taką opcją w porównaniu z mężczyznami. Biorąc pod uwagę odpowiedzi ankietowanych w grupie uczniów i studentów, co drugi student wskazał zarówno na zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów, jak i przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści. W przypadku uczniów taka tendencja wystąpiła u co trzeciego badanego w odniesieniu do opcji *uczenie się z powodu osobistych przekonań i zainteresowań* oraz *podejmowanie wewnętrznej aktywności do ciągłego uczenia się*. W kwestii chęci doskonalenia się i wykorzystania własnych uzdolnień podobny odsetek odpowiedzi (ponad 40%) zaobserwowano zarówno wśród badanych uczniów, jak i studentów. Te grupy znacząco poróżniła natomiast kwestia uczenia się z powodu osobistych przekonań i zainteresowań. 55% studentów opowiedziało się za takim czynnikiem sprzyjającym motywacji do nauki, podczas gdy w przypadku uczniów był to co trzeci z nich.

Z uwagi na fakt, że badania prowadzono, wiedząc, że ankietowani mają doświadczenie związane z nauczaniem zdalnym, respondentów zapytano dodatkowo o formę nauki, która – ich zdaniem – jest skuteczniejsza: czy nauka zdalna, czy też nauka tradycyjna. Na naukę zdalną wskazało 25% ogółu badanych (dokładnie co czwarty badany), na naukę tradycyjną znacznie więcej – 45%. Sporo osób było niezdecydowanych (35% – odpowiedź: *nie wiem*). Wśród uczniów 28% wskazało naukę zdalną, a 58% – tradycyjną. Proporcje te w przypadku studentów kształtowały się następująco: 22% studentów wybrało naukę zdalną, a 33% – tradycyjną. W podziale na płeć w grupie kobiet 18% preferowało naukę zdalną, a 37% – tradycyjną. W grupie mężczyzn naukę zdalną wybrało 33%, a tradycyjną – 57%. Bardziej niezdecydowane okazały się kobiety (45%) niż mężczyźni (10%) oraz studenci (45%) w porównaniu z uczniami (14%). Ten odsetek respondentów wybrał bowiem opcję *trudno powiedzieć*.

Podsumowanie i wnioski

Wzbudzenie motywacji do nauki wśród uczniów czy studentów, niezależnie od środków czy narzędzi, jakie wykorzystywane są w procesie edukacji, jest jednym z ważniejszych aspektów pracy dydaktycznej. Relacjonowane w niniejszym artykule badania potwierdziły ustalenia teoretyczne. Odpowiedź na pytanie: „Jak Pan/i rozumie pojęcie *motywacja do nauki*?” pozwalała ustalić, jak jest rozumiana motywacja do nauki w oczach młodych ludzi. Na pierwszej pozycji – ogólnie rzecz ujmując – respondenci wskazali: chęć uczenia się uzależnioną od możliwości zaspokojenia przez to działanie konkretnej potrzeby. Na ostatniej natomiast – pozytywną zmianę postaw wobec nauki i swojego zachowania się. Wśród populacji badanych kobiet najwięcej z nich wskazało na pozytywny sposób postrzegania siebie jako osoby rozwijającej się i niezależnej w działaniu, a wśród mężczyzn dominowała chęć uczenia się uzależniona od możliwości zaspokojenia przez to działanie konkretnej potrzeby. W przypadku analizy międzygrupowej było inaczej – uczniowie postrzegali motywację do nauki głównie przez pryzmat właściwie wykonywanych zadań, a studenci – poprzez chęć uczenia się uzależnioną od możliwości zaspokojenia konkretnej potrzeby. Na podstawie zebranego i zaprezentowanego materiału empirycznego potwierdziła się hipoteza pierwsza głosząca, że motywacja do nauki jest rozumiana jako chęć podejmowania nowych i/lub trudniejszych oraz bardziej złożonych zadań stosownie do umiejętności i zdolności.

Poprzez badanie czynników kształtujących motywację młodych osób próbowano także ustalić, czy odpowiedzi kobiet i mężczyzn oraz uczniów i studentów kontrastują ze sobą (odróżniają się). Ogólnie na pierwszym miejscu znalazło się zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów, a na ostatnim – podejmowanie wewnętrznej aktywności do ciągłego uczenia się – jako czynniki kształtujące motywację do nauki badanej młodzieży. Odpowiedzi udzielone przez kobiety i mężczyzn dowodzą, że inaczej postrzegają oni te czynniki. Wśród badanych kobiet najwięcej z nich opowiedziało się za zainteresowaniem nauką i zaangażowaniem się w realizację wyznaczonych celów, podczas gdy mężczyźni żywili przede wszystkim przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści. W przypadku uczniów i studentów również dostrzeżono odmienne stanowiska. O ile wśród badanych studentów najwięcej z nich wskazało uczenie się z powodu osobistych przekonań i zainteresowań, o tyle wśród uczniów było to zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów. Hipotezy drugiej, zakładającej, iż czynnikiem kształtującym motywację do nauki jest przekonanie, że dzięki nauce można osiągnąć różne korzyści,

nie można uznać za potwierdzoną, gdyż respondenci nieco wyżej uplasowali inny czynnik – zainteresowanie nauką i zaangażowanie się w realizację wyznaczonych celów.

Sformułowanych wniosków nie należy uogólniać, ponieważ każdy człowiek jest inny (uczeń i student), funkcjonuje w odmiennej przestrzeni edukacyjnej, na różnych kierunkach (specjalnościach) kształcenia. Oddziaływać więc mogą tu różne czynniki społeczne czy kulturowe, które są typowe dla konkretnej placówki edukacyjnej. Ponadto uwarunkowania te mogą ulegać zmianom w określonym czasie.

Wyniki badań trzeba traktować jako inspirację, a nie jako podstawę wdrożenia konkretnych zmian w odniesieniu do badanych studentów czy uczniów, gdyż każda z organizacji, którą reprezentują badani, ma odmienną specyfikę działania i cechy oraz funkcjonuje w zróżnicowanym środowisku zewnętrznym. Przeprowadzone badania, ze względu na grupę badawczą i teren badań, nie są reprezentatywne. W dalszych badaniach należałoby się skoncentrować na zbadaniu szerszej zbiorowości oraz sprawdzeniu np. wpływu nauczania zdalnego na kształtowanie wewnętrznej motywacji badanych do nauki, czy też związku między jakością kształcenia a motywacją do nauki. Wówczas można by nauczanie zdalne powiązać z główną kategorią badawczą.

Bibliografia

- Cęcelek, G. (2016). Szanse i zagrożenia ze strony procesu permanentnego wspierania edukacji przez media elektroniczne dla twórczego rozwoju osobowości młodego człowieka. W: G. Cęcelek, M. Potoczna, M. Przybysz-Zaremba (red.), *Rodzina – Szkoła – Środowisko społeczne – obszary kształtowania kreatywności i twórczości dziecka (ucznia)* (s. 42–53). Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Skierniewicach.
- Cywińska, M. (2012). Rozwijanie motywacji uczniów do nauki. *Studia Edukacyjne*, 20, 153–166. https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/6568/1/se_20_2012_cywinska.pdf
- Głogowska-Sołdatow, M. (2010). Wybrane aspekty motywowania uczniów do nauki. W: E. Jaszczyszyn, J. Szada-Borzyszkowska (red.), *Edukacja dziecka – mity i fakty* (s. 422–432). Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana.
- Gołębiewska-Wesołowska, A. (2021). Blaski i cienie zdalnego nauczania w dobie pandemii jako bliskie spotkanie ze światem wirtualnym. W: E. Stokowska-Zagdan, E. Woźnicka, G. Cęcelek (red.), *Szkoła jako przestrzeń budowania edukacyjnego dialogu* (s. 243–261). Wydawnictwo Difin.
- Lipowska, J. (2012). Determinanty motywacji wewnętrznej. Czy można zmotywować każdego pracownika? *Zarządzanie Zasobami Ludzkimi*, (3–4), 41–52.
- Murphy, A. (2022). *What is the future of education in 2022?*, Keystone Education Group. <https://www.masterstudies.com/article/what-is-the-future-of-education-in-2022/>

- Myjak, T. (2011). *Wpływ formy zatrudnienia na zachowania organizacyjne*. Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Pauluk, D. (2021). Pandemia COVID-19 i (nie)wykorzystany potencjał edukacyjny. *Horyzonty Wychowania*, 20(53), 39–48.
- Pintrich, P.R. (2003). A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts, *Journal of Educational Psychology*, 95(4), 667–686. <http://funab.se.df.gov.br/wp-content/uploads/2018/11/Pintrich-2003.-A-Motivational-Science-Perspective-on-the-Role-of-Student-Motivation-in-Learning-and-Teaching-Contexts.pdf>
- Pocztowski, A., Miś, A. (2000). *Analiza zasobów ludzkich w organizacji*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie.
- Porzucek-Miśkiewicz, M. (2021). Uczestniczki i uczestnicy procesu kształcenia wobec wyzwań kształcenia zdalnego. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, 20(2), 141–155.
- Ryan, R.M., Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf
- Stawiak-Ososińska, M. (2021), Kształcenie zdalne w uczelniach wyższych – wady, zalety, rozwiązania. W: A. Przygoda, K. Potaczała-Perz, S. Kowalski (red.), *Uczenie się w trakcie życia – aspekty, postulaty, uzasadnienia* (s. 161–187). Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Tohidi, H., Jabbari, M.M. (2012). The effects of motivation in education. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 31, 820–824.
- Tołwińska, B. (2009), Motywacja dzieci do uczenia się (problemy dzieci, rola dorosłych). W: J. Izdebska i J. Szymanowska (red.), *Wielowymiarowość przestrzeni życia współczesnego dziecka* (s. 195–203). Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana. https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/2749/1/Bo%C5%BCena%20To%C5%82wi%C5%84ska_Motywacja%20dzieci%20do%20uczenia%20si%C4%99%20%28problemy%20dzieci%2C%20rola%20doros%C5%82ych%29.pdf
- Wnuk, K. (2021). Monitorowanie własnej motywacji w nauczaniu zdalnym. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, 20(2), 277–290.